

Mål C-208/23**Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler****Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:**

30 mars 2023

Domstol som begär förhandsavgörande:

Corte suprema di cassazione (Italien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

22 mars 2023

Klagande:

AX

Saken i det nationella målet

Överklagande av dom meddelad av Corte di appello di Roma (Appellationsdomstolen i Rom, Italien) genom vilken det fastställdes att AX skulle överlämnas till den tyska rättsliga myndigheten för att verkställa en europeisk arresteringsorder som utfärdats av domstolen i Hamburg. Klaganden är gravid och mor till ett barn under tre års ålder och menar därför att den italienska rättsliga myndigheten inte får tillåta att överlämnandet verkställs utan att först inhämta kompletterande uppgifter för att fastställa att den anmodande staten har vidtagit alla nödvändiga skyddsåtgärder för frihetsberövandet av den person som begärts överlämnad.

Föremål och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Begäran om förhandsavgörande rör frågan huruvida det är möjligt att ur artikel 1.1 och 1.2 samt artiklarna 3 och 4 i rambeslut 2002/584/RIF härleda en skyldighet för den verkställande rättsliga myndigheten att inte tillåta eller i vart fall skjuta upp överlämnandet av en kvinna som är gravid eller mor till hemmavarande minderåriga barn.

Beroende på hur den första frågan besvaras ställs också frågan huruvida dessa artiklar i rambeslutet är förenliga med artiklarna 3, 4, 7, 24 och 35 i Europeiska

unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, även mot bakgrund av Europadomstolens rättspraxis och medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner.

Tolkningsfrågor

1) Ska artikel 1.2 och 1.3 i rambeslut 2002/584/RIF om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna tolkas så, att den verkställande rättsliga myndigheten ska neka eller i vart fall skjuta upp överlämnandet av en kvinna som är gravid och mor till hemmavarande minderåriga barn?

2) Om den första frågan besvaras jakande, är då artikel 1.2 och 1.3 samt artiklarna 3 och 4 i rambeslut 2002/584/RIF förenliga med artiklarna 3, 4, 7, 24 och 35 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, även mot bakgrund av praxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna och medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner, i den mån de föreskriver att en gravid kvinna eller en mor ska överlämnas med den följd att banden mellan mor och hemmavarande minderåriga barn kapas utan hänsyn till barnets bästa?

Anförda unionsbestämmelser

Artiklarna 3, 4, 7, 24 och 35 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan).

Artikel 1.2 och 1.3 samt artiklarna 3 och 4 i rambeslut 2002/584/RIF (nedan kallat rambeslutet).

Europaparlamentets resolution av den 26 maj 1989 om kvinnor och barn i fängelse.

Europaparlamentets resolution av den 13 mars 2008 om kvinnors speciella situation i fängelser och hur det sociala livet och familjelivet påverkas av att föräldrar sitter fängslade.

Europaparlamentets resolution av den 15 december 2011 om villkoren för frihetsberövanden i EU.

Europaparlamentets resolution av den 27 november 2014 om 25:e årsdagen av FN:s konvention om barnets rättigheter.

Europaparlamentets resolution av den 5 oktober 2017 om kriminalvårdssystem och fängelseförhållanden.

Rekommendationer från Europarådets ministerkommitté, bland annat följande rekommendationer: R(87)3 och R(2006)2 om europeiska fängelseregler,

R(2000)1469 om mödrar och spädbarn i fängelser, R(2018)5 om barn till föräldrar som sitter i fängelse.

Anförda folkrättsliga bestämmelser

Artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad Europakonventionen).

Artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter.

Anförda nationella bestämmelser

Legge del 22 aprile 2005, n. 69 – Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri (lag nr 69 av den 22 april 2005 – Bestämmelser för att anpassa den nationella lagstiftningen till rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna) (nedan kallad lag nr 69/2005).

- I artikel 18[.1] s stadgades ursprungligen att behörig appellationsdomstol skulle vägra att överlämna en person som begärdes överlämnad om det gällde en gravid kvinna eller en mor till hemmavarande barn under tre år, med förbehåll för om det förelåg synnerliga skäl för frihetsberövandet.

- I artikel 2 stadgas i dess nuvarande lydelse att verkställigheten av en europeisk arresteringsorder under inga omständigheter får innebära ett åsidosättande av de övergripande principerna i den italienska konstitutionen eller en kränkning av individens oförytterliga rättigheter som erkänns i konstitutionen, de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsliga principerna i artikel 6 FEU eller de grundläggande rättigheter som garanteras i Europakonventionen.

Decreto legislativo del 2 febbraio 2021, n. 10, Disposizioni per il compiuto adeguamento della normativa nazionale alle disposizioni della decisione quadro 2002/584/GAI, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri, in attuazione della delega di cui all'articolo 6 della legge 4 ottobre 2019, n. 117 (lagstiftningsdekret nr 10 av den 2 februari 2021, Bestämmelser för fullständig anpassning av den nationella lagstiftningen till bestämmelserna i rambeslut 2002/584/RIF om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna, genom genomförande av delegeringen i artikel 6 i lag nr 117 av den 4 oktober 2019) (nedan kallat lagstiftningsdekret nr 10/2021).

- Artikel 14 har ersatt lydelsen i artikel 18 i ovannämnda lag nr 69/2005 och samtliga skäl till att överlämnandet ska vägras som inte även föreskrivs i rambeslutet har strukits.

Enligt den nu gällande lydelsen ska således ”appellationsdomstolen vägra att överlämna en person i följande fall:

- a) Om det brott som ligger till grund för den europeiska arresteringsordern omfattas av amnesti enligt den italienska lagstiftningen ...
- b) Om det framgår att den eftersökta personen – för samma gärning – i Italien har varit föremål för en fällande dom eller ett straffrättsligt beslut eller ett beslut att inte väcka åtal som inte längre kan överklagas eller i en annan medlemsstat har dömts genom lagakraftvägande dom ...
- c) Om den person som är föremål för en europeisk arresteringsorder inte har fyllt 14 år när brottet begås.”

I dagsläget kan överlämnandet av en gravid mor eller en mor till barn under tre år inte längre vägras i enlighet med den italienska lagstiftningen om genomförande av en europeisk arresteringsorder.

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Genom en arresteringsorder som utfärdades den 22 februari 2022 har Hamburgs domstol begärt att AX ska överlämnas för grov stöld som begicks den 1 juni 2019 i Hamburg.
- 2 AX är för närvarande gravid och redan mor till ett barn under tre år som bor med henne på en kriminalvårdsanstalt. Hon yrkade därför att överlämnande skulle vägras på denna grund.
- 3 Corte di appello di Roma (Appellationsdomstolen i Rom) underkände klagandens invändningar och beslutade genom dom av den 29 september 2022 att hon skulle överlämnas till den tyska rättsliga myndigheten, eftersom de gällande italienska genomförandebestämmelserna om den europeiska arresteringsordern inte längre innehöll någon grund för att vägra verkställighet av överlämnande av gravida kvinnor eller mödrar till hemmavarande barn under tre års ålder.
- 4 Vid den hänskjutande domstolen, Corte di cassazione (Högsta domstolen), har klaganden yrkat att domen ska upphövas och gjort gällande att den omständigheten att hon är gravid och mor till ett barn under tre års ålder innebär att det skulle strida mot flera inhemska, unionsrättsliga och folkrättsliga principer och bestämmelser att överlämna henne till den tyska rättsliga myndigheten utan att först kontrollera villkoren för frihetsberövande i den anmodande staten.
- 5 Inom ramen för förfarandet vid den hänskjutande domstolen har klaganden också i andra hand begärt att målet ska vilandeförklaras i väntan på att Europeiska unionens domstol ska uttala sig i mål C-261/22, vilket rör en liknande tolkningsfråga som den som ställts av Corte di cassazione. Yrkandet om

vilandeförklaring avslogs, eftersom denna möjlighet inte uttryckligen föreskrivs i bestämmelserna om den europeiska arresteringsordern och inte är förenlig med de strikta tidsfristerna i dessa bestämmelser. En sådan åtgärd skulle också beröva klaganden möjligheten att yttra sig till domstolen, vilket skulle inkräkta på rätten till rättsligt skydd för hennes grundläggande rättigheter i behöriga instanser.

Parternas huvudargument

- 6 Klaganden har med stöd av en enda grund yrkat att den överklagade domen ska upphävas och gjort gällande åsidosättande av artiklarna 2 och 16 i lag nr 69/2005, flera artiklar i den italienska konstitutionen, artikel 3 i barnkonventionen, artikel 8 i Europakonventionen och av artiklarna 7 och 24 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.
- 7 Klaganden menar att det var fel av Corte di Appello di Roma (Appellationsdomstolen i Rom) att besluta att hon skulle överlämnas enbart med hänvisning till att vägransgrunden avseende graviditet hos den person som begärs överlämnad hade upphävts. Ett beslut om överlämnande får inte fattas utan föregående kontroll, efter inhämtande av kompletterande uppgifter enligt artikel 16 i lag nr 69/2005, av att den anmodande staten har vidtagit lämpliga skyddsåtgärder för frihetsberövandet.
- 8 Klaganden har också framhållit att Corte di cassazione (Högsta domstolen), även efter upphävandet av vägransgrunden i den ursprungliga lydelsen av artikel 1 s i lag nr 69/2005, i sin praxis har uttalat att graviditet utgör hinder för överlämnande.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 9 Den hänskjutande domstolen påpekar att det ursprungligen föreskrevs i artikel 18 s i lag nr 69/2005, genom vilken rambeslutet införlivades i den nationella rättsordningen, att en gravid kvinna eller en mor med hemmavarande barn under tre års ålder inte fick överlämnas. Denna grund för att vägra verkställighet av ett överlämnande anges inte i rambeslutet.
- 10 För att anpassa de italienska genomförandebestämmelserna till rambeslutet upphävdes alla nationella bestämmelser som inte var förenliga med rambeslutet genom lagdekret nr 10/2021, särskilt artikel 14, däribland grunden för att vägra verkställighet som avsåg gravida och mödrar med hemmavarande barn under tre års ålder.
- 11 Den hänskjutande domstolen noterar emellertid att även om denna grund för att vägra ett överlämnande har strukits innebär det inte i sig att ett överlämnande av en sådan person är tillåtet, eftersom överlämnandet enligt en rad avgöranden av Corte di cassazione under alla omständigheter kan innebära en kränkning av personens grundläggande rättigheter om personen överlämnas utan att den verkställande rättsliga myndigheten först har kontrollerat att den utfärdande

medlemsstaten garanterar samma förhållanden under frihetsberövanden och former av skydd av barn som den italienska rättsordningen.

- 12 Det skulle annars innebära en kränkning av de grundläggande rättigheter som erkänns både i den italienska konstitutionen och i Europakonventionen. Överlämnandet ska således vägras enligt artikel 2 i lag nr 69/2005, det vill säga den bestämmelse som Corte costituzionale har beskrivit i detalj i sin begäran om förhandsavgörande från EU-domstolen i mål C-699/21.
- 13 I denna begäran om förhandsavgörande framhöll Corte costituzionale att det uppenbart skulle strida mot unionsrättens företräde, enhetlighet och verkan att göra ”en tolkning av den nationella lagstiftningen som ger den verkställande rättsliga myndigheten befogenhet att, mot bakgrund av bestämmelser av allmän karaktär såsom artiklarna 1 och 2 i lag nr 69/2005, före ändringarna genom lagstiftningsdekret nr 10/2021, eller som i artikel 2 i samma lag i dess nu gällande lydelse, vägra att överlämna den berörda personen bortsett från i de situationer som på ett uttömmande sätt fastställs i lagen i överensstämmelse med bestämmelserna i rambeslutet”.
- 14 Corte costituzionale anförde också att ”medlemsstaterna inte får låta genomförandet av unionsrätten på de områden som är föremål för fullständig harmonisering vara villkorat av överensstämmelsen med nationella normer för skydd av grundläggande rättigheter, när tillämpningen av dessa normer kan undergräva unionsrättens företräde, enhetlighet och verkan (Europeiska unionens domstol, dom av den 26 februari 2013, C-617/10, Åkerberg Fransson, punkt 29, och dom av den 26 februari 2013, C-399/11, Melloni, punkt 60). De grundläggande rättigheter som ska iakttas enligt artikel 1.3 i rambeslutet är snarare de som erkänns i unionsrätten och följaktligen av samtliga medlemsstater när dessa tillämpar unionsrätten, i och med att dessa grundläggande rättigheter följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner (artikel 6.3 FEU och artikel 52.4 i stadgan).”
- 15 Den hänskjutande domstolen ansluter sig till denna tolkning och finner det nödvändigt att begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen för att få klarhet i vilka gemensamma skyddsnormer som fastställs i unionsrätten och således huruvida unionsrätten kan tolkas på så sätt att ett överlämnande av en mor med hemmavarande minderåriga barn i syfte att verkställa en europeisk arresteringsorder är förenligt med de grundläggande rättigheter som garanteras i unionsrätten, och särskilt i stadgan, även mot bakgrund av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner, som det även hänvisas till i artikel 52.4 i stadgan. EU-domstolens svar möjliggör nämligen en enhetlig tolkning av unionsrätten på detta område.
- 16 Den hänskjutande domstolen hänvisar till exempel till beslut av Supreme Court i Förenade kungariket som har vägrat att överlämna mödrar i samband med verkställighet av en europeisk arresteringsorder.

- 17 Den hänskjutande domstolen hänvisar också till flera domar av EU-domstolen. I domen i målet C-399/11, Melloni, förklarade EU-domstolen att rambeslutet uttömmande reglerar frågan om gränserna för ett överlämnande och att det därför inte är möjligt att ytterligare begränsa verkställigheten av en arresteringsorder, vare sig genom statliga genomförandebestämmelser eller nationella domstolars tolkningar. I domen i de förenade målen C-404/15 och C-659/15 PPU, Aranyosi och Căldăraru, i domen i de förenade målen C-562/21 PPU och C-563/21, X och Y, och i domen i de förenade målen C-354/20 PPU och C-412/20 PPU, L och P, tolkade EU-domstolen regelverket för den europeiska arresteringsordern på ett sätt som förenade kraven på genomförandet av principen om ömsesidigt erkännande och skyddet av de grundläggande rättigheterna. I domen i mål C-367/16, Piotrowski, fann EU-domstolen att överlämnandet i syfte att verkställa en europeisk arresteringsorder mot minderåriga som har uppnått den lägsta ålder för att ställas till straffrättsligt ansvar som fastställs i den nationella lagstiftningen visserligen är förenligt med unionsrätten, men underströk nödvändigheten av rättssäkerhetsgarantier som syftar till att ”tillse att barnets bästa alltid kommer i främsta rummet i enlighet med artikel 24.2 i stadgan, när det är föremål för en europeisk arresteringsorder”. Med hänvisning till denna sistnämnda dom anför den hänskjutande domstolen att barnets bästa, som ska ligga till grund för huruvida en europeisk arresteringsorder ska verkställas när den tilltalade eller dömda personen är minderårig, logiskt sett även borde gälla för minderåriga med mycket lägre ålder som är sammanboende med sin mor mot vilken en europeisk arresteringsorder har utfärdats, och vilka inte är föremål för en brottsanklagelse.
- 18 Även Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna (nedan kallad Europadomstolen) har slagit fast att inom ramen för en medlemsstats verkställande av en europeisk arresteringsorder ska systemet för ömsesidigt erkännande inte tillämpas automatiskt och mekaniskt till förfång för de grundläggande rättigheterna (Europadomstolen, 17 april 2018, Pirozzi mot Belgien, §§ 57–64) och att verkställandet av en europeisk arresteringsorder begränsas av risken – som grundar sig på ”tungt vägande skäl” – för kränkning av den eftersökta personens grundläggande rättigheter (Europadomstolen, 9 juli 2019, Romeo Castaño mot Belgien, §§ 79 och 92).
- 19 Eftersom rambeslutet inte fastställer något specifikt skäl till att vägra att överlämna en mor med hemmavarande barn under tre år, tycks överlämnandet vara villkorslöst obligatoriskt. Denna villkorslösa skyldighet att verkställa överlämnandet tycks emellertid vara i strid med både nationella och europeiska normer för skydd av grundläggande rättigheter, såsom respekten för moderns rätt till privatliv och familjeliv, men även och framför allt för det minderåriga barnets privatliv och familjeliv.
- 20 I detta sammanhang erinrar den hänskjutande domstolen om att Europarådets kommitté till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CPT) anser att fängelser inte utgör någon lämplig miljö för spädbarn och små barn och att en tvångsseparation av mödrar och spädbarn är synnerligen önskad.

- 21 Den hänskjutande domstolen erinrar även om att Europadomstolen har påpekat att enligt FN:s regler för behandlingen av kvinnliga fångar ska beslut om att låta barn vara tillsammans med sina mödrar i fängelse grunda sig på barnets bästa (Europadomstolen, 26 november 2013, X mot Lettland, § 95, och 24 mars 2016, Korneykova och Korneykov mot Ukraina, § 129).
- 22 Europadomstolen har också nyligen funnit att ett utvisningsbeslut från Förenade kungariket som gällde en nigeriansk medborgare innebar en kränkning av personens rätt till privatliv och familjeliv, eftersom brottets art och allvar i det aktuella fallet inte vägdes mot det minderåriga barnets bästa (Europadomstolen, 24 november 2020, Unuane mot Förenade kungariket, §§ 86–90).
- 23 Den hänskjutande domstolen menar att en tvångsseparation av mödrar och hemmavarande minderåriga barn i samband med verkställandet av en europeisk arresteringsorder kan medföra mycket allvarliga konsekvenser för barnen. Skyddet av moderskapet och skyddet av barnets bästa kan därför medföra att överlämnandet av en kvinna som är gravid och mor till ett hemmavarande minderårigt barn ska skjutas upp till en tidpunkt då det kan tas större hänsyn till barnets bästa eller att modern inte ska överlämnas tillsammans med sitt minderåriga barn förrän det har kontrollerats vilka förhållanden under frihetsberövanden som garanteras i den utfärdande medlemsstaten.
- 24 Vid överföring av spädbarn och små barn tillsammans med modern har myndigheterna nämligen enligt WHO:s rekommendationer av den 6 oktober 2010 skyldighet att på lämpligt sätt säkerställa barnets hälsa och välbefinnande (Europadomstolen, 24 mars 2016, Korneykova och Korneykov mot Ukraina, § 131). Underlåtenhet att vidta åtgärder kan på grund av barnets extrema sårbarhet medföra en omänsklig och förnedrande behandling av modern och barnet enligt artikel 3 i Europakonventionen (Europadomstolen, 24 mars 2016, Korneykova och Korneykov mot Ukraina, §§ 140–148, 17 oktober 2019, G.B. m.fl. mot Turkiet, §§ 101–117 och 151, samt 7 december 2017, S.F. m.fl. mot Bulgarien, 2017, §§ 84–93).
- 25 Den hänskjutande domstolen anser att ett ovillkorligt överlämnande av en gravid kvinna, i syfte att verkställa en europeisk arresteringsorder, i det konkreta fallet kan strida mot skyddet av moderskapet och även inverka menligt på hälsan hos den person som begärs överlämnad och hos det ofödda barnet.
- 26 I själva verket måste frihetsberövandet av den gravida kvinnan garantera de normer som anges i Europaparlamentets olika resolutioner och de rekommendationer från Europarådets ministerkommitté som anges ovan.
- 27 Den hänskjutande domstolen menar att det därför är nödvändigt att begära att domstolen ingriper för att klargöra huruvida en gravid kvinna ovillkorligen måste överlämnas enligt det regelverk för europeiska arresteringsordrar som fastställs i rambeslutet, eller om överlämnandet är förenat med villkoret att det först ska göras en kontroll av hälsoförhållandena och huruvida dessa är förenliga med de

förhållanden under frihetsberövanden som garanteras i den utfärdande medlemsstaten.

- 28 Den hänskjutande domstolen klargör avslutningsvis att den inte anser att lösningen på de komplexa tolkningsfrågor som föreslagits är den möjlighet som ges i artikel 23.4 i rambeslutet, att tillfälligt skjuta upp ett överlämnande som redan har beslutats ”av allvarliga humanitära skäl”, eftersom en sådan form av uppskov med verkställighet av en arresteringsorder som i varje enskilt fall avgörs genom en skönsässig bedömning av den rättsliga myndigheten i den verkställande staten, inte är en lämplig metod för att skydda de grundläggande rättigheterna.
- 29 Den hänskjutande domstolen hemställer om skyndsam handläggning enligt artikel 107 i domstolens rättegångsregler, eftersom det är fråga om ett avgörande som påverkar de grundläggande rättigheterna för en gravid mor och ett barn under tre år som bor enbart tillsammans med henne och som är nödvändigt för att råda bot på den rådande osäkerheten om hennes överlämnande.

ARBETS-DOKUMENT